

Nedsatt hukommelse etter kreftsykdom

De som overlever kreft, har konsentrasjonsvansker, redusert hukommelse og vansker med å løse komplekse oppgaver.

Tidligere studier har vist at pasienter som overlever kreftsykdom, har redusert hukommelse, men ingen studier har hittil undersøkt hvordan det går på lengre sikt.

Nå viser en studie av om lag 700 personer over 65 år at blant dem som fikk påvist kreft fem år før screeningen, var risikoen for nedsatt funksjonsnivå større enn hos deres friske tvilling (OR 2,7; 95 % KI 1,5–5,0) (1). Dataene ble fremskaffet ved en kobling av de svenske tvilling- og kreftregisterne.

– Studien er et nytt bidrag til den voksende litteraturen om langtidsproblemer etter behandling for kreft. Resultatene øker klinikerens mistanke om at kognitive funksjoner kan være redusert etter kreftbehandling. Pasientene kan f.eks. ha konsentrasjonsvansker, redusert hukommelse og vansker med å løse komplekse oppgaver i arbeidslivet. Tilstanden betegnes av og til som «chemobrain», selv om spesifikk effekt av kjemoterapi bare unntaksvis kan

påvises. Prevalensen varierer fra 15–50 %, avhengig av målemetodene og type kjemoterapi, sier Tone Skaali og Sophie D. Fosså ved Radiumhospitalet.

– En viktig innvending mot studien er manglende informasjon om kreftbehandlingens assosiasjon med funnene. Det er trolig betydelige forskjeller mellom pasienter som kun har fått kirurgi og dem som har fått langvarig og intensiv kjemoterapi. Studien omfatter også bare pasienter over 65 år.

Ettersom stadig flere mennesker overlever sin kreftsykdom, er det viktig å øke kunnskapen om eventuelle seneffekter, ikke minst kognitive seneffekter. Denne typen forskning kan med fordel gjøres i Norden hvor man har store populasjonsbaserte registre. Det er også nødvendig med prospektive studier. En slik undersøkelse planlegges nå blant norske kreftpasienter, sier Skaali og Fosså.

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Heflin LH, Meyerowitz BE, Hall P et al. Cancer as a risk factor for long-term cognitive deficits and dementia. *J Natl Cancer Inst* 2005; 97: 854–6.

Androgener og lav libido hos kvinner

Det er ingen sammenheng mellom et utifredsstillende seksualliv og serumkonsentrasjoner av androgener, viser australsk studie.

Kvinner som ikke har glede av sex, får ofte foreskrevet testosteron, fordi man tror at androgenmangel kan være årsaken til problemene.

I en australsk studie ble over 1 000 kvinner i alderen 18–75 år undersøkt med henblikk på testosteronnivåer (1). De besvarte i tillegg et validert spørreskjema om sju aspekter ved sexlivet. Forskerne undersøkte om det var en sammenheng mellom lave skårer på spørreskjemaet og androgennivået, men kunne ikke påvise noen slik sammenheng verken hos yngre eller eldre kvinner.

– Seksuell dysfunksjon eller lav libido er vanlig hos kvinner, og prevalensen øker med alder, så vel som etter ooforektomi. Selv om flere psykososiale og helsemessige faktorer er forbundet med lav libido, har man lenge foreslått at androgennivået er en signifikant uavhengig variabel med henblikk på seksuell atferd hos kvinner, sier gynekolog Inger Øverlie.

– I denne studien har man sett på korrelasjonen mellom seksuell dysfunksjon og androgennivåer. Seksuell atferd ble målt ved Profile of Female Sexual Function (PFSF), som er et spørreskjema utviklet for å måle lav seksuell lyst og relaterte symptomer. I tillegg målte man testosteron, androstendion og dehydroepiandrosteron (DHEA-S).

Det er særlig interessant at kvinner med lav selvrapportert seksuell lyst hadde signifikant lavere nivå av dehydroepiandrosteron og ikke testosteron. Studien viser altså både at testosteronmåling ikke er essensielt ved lav libido og at måling av dehydroepiandrosteron heller ikke kan brukes som diagnostisk verktøy. Dette skyldes at de fleste kvinner med lavt nivå av dehydroepiandrosteron ikke har lav libido. Konklusjonen er at androgennivå ikke kan predikere lav libido, sier Øverlie.

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Davis SR, Davison SL, Donath S et al. Circulating androgen levels and self-reported sexual function in women. *JAMA* 2005; 294: 91–6.

Tretthet etter nattevakt

Hver høst har JAMA et eget temanummer om medisinsk utdanning. I en artikkel i årets nummer har amerikanske forskere undersøkt mulige effekter av tretthet etter nattevakt hos leger under utdanning i pediatri (*JAMA* 2005; 294: 1025–33).

34 leger (18 kvinner) gjennomgikk et 60-minutters testbatteri etter en rolig vakt, en rolig vakt med inntak av alkohol, en travel vakt og en travel vakt med placebo. Det viste seg at etter en travel vakt var yteevnen nedsatt og legene hadde begrenset innsikt i egen svekkelse.

Naive medisinstudenter

I en studie fra USA besvarte over 800 tredjearrs medisinstudenter (72 %) ved åtte medisinske fakulteter et spørreskjema om deres kontakt med og holdninger til legemiddelindustrien (*JAMA* 2005; 294: 1034–42).

Gjennomsnittlig eksponering var én gave eller sponset aktivitet per uke. 69 % mente at gavene ikke ville påvirke deres praksis. 80 % mente at de var berettiget til gaver. Studenter som hadde deltatt på et seminar om forholdet mellom legemiddelindustri og leger, var ikke mer skeptiske enn medstudenter som ikke hadde gått på seminaret.

Forskning på medisინutdanning

Det er behov for flere gode studier av medisinsk utdanning, men det er vanskelig å finansiere slik forskning (*JAMA* 2005; 294: 1052–7).

I en studie fra USA ble førsteforfattere av originalstudier i 13 fremtredende tidsskrifter kontaktet. 243 personer (84 %) deltok.

Bare 72 (30 %) studier hadde mottatt forskningsfinansiering, og denne var utilstrekkelig i forhold til de reelle kostnadene. Bidrag fra private stiftelser var vanligst (30 studier).

Kulturell kompetanse hos leger

I en studie fra USA ble over 2 000 leger (60 %) i utdanningsstillinger spurt om sin kompetanse i å håndtere pasienter fra ulike kulturer (*JAMA* 2005; 294: 1058–67).

Legene var under utdanning i akuttmedisin, allmennpraksis, indremedisin, obstetrik og gynekologi, pediatri, psykiatri og generell kirurgi.

Nesten alle mente at kompetanse i å behandle pasienter fra ulike kulturer var viktig, men mange rapporterte at de manglet trening i å takle slike situasjoner.